

**СТРАТЕГІЯ
РОЗВИТКУ ПУСТОМИТІВСЬКОГО РАЙОНУ
НА ПЕРІОД ДО 2025 РОКУ**

ЛЬВІВ 2017

Зміст

Вступ.....	3
1. Коротка характеристика соціально-економічного розвитку району.....	4
<i>1.1. Загальна характеристика.....</i>	<i>4</i>
<i>1.2. Природні умови та ресурси.....</i>	<i>8</i>
<i>1.3. Екологічний стан.....</i>	<i>11</i>
<i>1.4. Рекреаційний потенціал.....</i>	<i>15</i>
<i>1.5. Демографічний потенціал та зайнятість населення.....</i>	<i>17</i>
<i>1.6. Соціальна інфраструктура.....</i>	<i>20</i>
<i>1.7. Інженерна інфраструктура.....</i>	<i>22</i>
<i>1.8. Економіка та підприємництво.....</i>	<i>24</i>
2. Аналіз чинників та сценарії розвитку району.....	27
<i>2.1. Аналіз сильних та слабких сторін району (SWOT-аналіз).....</i>	<i>27</i>
<i>2.2. SWOT-матриця.....</i>	<i>28</i>
<i>2.3. Порівняльні переваги, виклики та ризики.....</i>	<i>32</i>
<i>2.4. Сценарії розвитку.....</i>	<i>34</i>
3. Стратегічні та операційні цілі розвитку.....	39
<i>3.1. Ефективна економіка.....</i>	<i>40</i>
<i>3.2. Нова якість життя громад.....</i>	<i>41</i>
<i>3.3. Висока духовність.....</i>	<i>42</i>
<i>3.4. Розвиток людського потенціалу.....</i>	<i>42</i>
<i>3.5. Чисте довкілля.....</i>	<i>44</i>

Вступ

Пустомитівський район Львівської області – один з економічно найрозвинутіших в області. За чисельністю населення він переважає усі сільські адміністративні райони Львівщини. Район володіє також запасами природних ресурсів. Економічний, людський та природно-ресурсний потенціал, вигідне транспортно-географічне розташування створюють передумови для подальшого соціально-економічного розвитку його території. Ефективність використання цих передумов багато у чому зумовлюватиметься вибором стратегічних пріоритетів розвитку та послідовністю дій усіх управлінських й господарюючих суб'єктів, громадськості у їх реалізації.

Пропонований проект «Стратегії розвитку Пустомитівського району на період до 2025 року» (надалі – Стратегія) розроблений з метою визначення напрямів подальших дій щодо розвитку району, їх урахування при формуванні місцевих програм соціально-економічного зростання.

Стратегія була розроблена на підставі Закону України «Про засади державної регіональної політики» з урахуванням Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року та основних положень «Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року», затвердженої рішенням Львівської обласної ради № 146 від 29 березня 2016 р.

При підготовці Стратегії враховувалися й використовувалися також матеріали «Стратегії сталого розвитку Пустомитівського району», затвердженої рішенням Пустомитівської районної ради від 03.06.2010 р. №547.

Матеріали Стратегії підготувала робоча група у складі науковців ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»: провідний науковий співробітник, к.е.н. Жук П.В., науковий співробітник, к.е.н. Пелехатий А. О., молодший науковий співробітник, к.е.н. Бас-Юрчишин М.А., провідний інженер Федірко Б.О.

Для Львівського Опілля характерний слабохвилястий рельєф. Виділяється два типи ландшафтів: Пустомитівський та Городоцько-Щирецький. Пустомитівський ландшафт спостерігається на південь і південний захід від Львова. Ця піднята поверхня вкрита лесовидними суглинками з близьким заляганням гіпсів та вапняків. Саме вони є причиною формування тут карстових форм рельєфу (лійок і блюдець) та розвитку ґрунтів чорноземного типу. На територіях з потужними лесовидними покривами, що розмежують ґрунтовий шар з карбонатною основою, сформувались місцевості хвилястих межиріч з сірими та світло-сірими лісовими ґрунтами. Долини рік тут неширокі, мають простягання, узгоджене з тектонічною тріщинуватістю.

Городоцько-Щирецький ландшафт має оригінальну ландшафтну структуру: тут поєднуються елементи опільських і поліських місцевостей. Така ситуація виникла внаслідок наскрізного проходження потужних потоків талих льодовикових вод з басейну Сяну до Дністра. У місцях перетікання цих вод з Верещиці у Ставчанку, Щирку сформувалися відклади супісків і місцевості поліського типу, а на проміжних підняттях, перекритих лесами, збереглися місцевості опільського типу. Своєрідними в цьому ландшафті є долини річок, для яких характерні різкі повороти долин і котловиноподібні розширення, що пов'язано з перехресною тектонічною тріщинуватістю.

В ландшафтній структурі Малого Полісся панують природно-територіальні комплекси поліського типу. В окремих місцях поширені лісостепові ландшафти. Походження Малого Полісся пов'язане з палеогеографічними умовами антропогену. Велике значення у формуванні рельєфу й антропогенних відкладів тут мала діяльність текучих вод та водно-льодовикових потоків.

Район характеризується зручним географічним положенням, що зумовлено близькістю до обласного центру – м. Львова, та розташуванням на важливих залізничних й автомобільних магістралях міжнародного значення. Територією району проходить два європейські транспортні коридори: № 3 з європейським автомобільним маршрутом Е-40 (Брюссель-Дрезден-Краків-

Львів-Київ) та залізничною магістраллю Львів-Перемишль й № 5 з автомобільним маршрутом Е-50 (Трієст-Будапешт-Ужгород-Львів-Київ) та залізничною магістраллю Львів-Чоп.

Короткий історичний екскурс. Населені пункти Пустомитівського району мають давню історію. Серед них Звенигород - колишня столиця Звенигородського князівства. Наприкінці I тисячоліття н.е. Звенигород став укріпленим містом, яке відіграло значну роль у політичному житті Південно-Західної Русі XI - першої чверті XIII ст. Перша літописна згадка про Звенигород датується 1086 р. Найбільшого розвитку Звенигород досягає у XII ст., коли у ньому правив правнук Ярослава Мудрого - Володимирко (1124 - 1153 рр.), батько галицького князя Ярослава Осмомисла (1153 - 1187 рр.). Відтоді і до 1144 р. Звенигород був столицею удільного Звенигородського князівства. В 1126 р. після смерті князя Ростислава, брата Володимирка, до Звенигородського князівства приєднали Перемишське, а в 1141 р. - Тереховлянське. У 1144 р. Володимирко переніс столицю із Звенигорода в Галич. Після руйнування міста ханом Батием Звенигород занепав.

Теперішній районний центр Пустомити згадують 1441 року у Львівській судовій книзі. Протягом 1448—1454 поселення фігурувало у коронній метриці як «Мито» або «Пустомити».

У 1772 році після першого поділу Польщі Пустомитівщина відійшла до Королівства Галичини та Володимирії, що знаходилося у складі імперії Габсбургів (з 1804 року Австрійської імперії, з 1867-го Австро-Угорщини).

Після Першої світової війни територія району входила до складу Польщі.

З 1939 року місто було окуповане радянськими військами. У 1940 році було створено Сокольницький район, центр якого був у Пустомитах. У складі СРСР територія району перебувала до 1991 р. (крім часів німецької окупації).

Адміністративний поділ. Пустомитівський адміністративний район був створений у жовтні 1965 р. З попередньою історією адміністративного статусу території району можна ознайомитися за працею львівського історика Ігора Чорновола «Історія адміністративного поділу як напрямок регіональної історії».

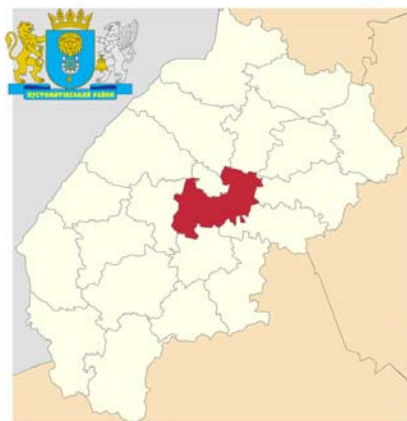
На прикладі Пустомитівського району» (Режим доступу: <http://www.academia.edu/15306169/>).

Станом на 01.03.2017 р. до складу району входило 37 адміністративних одиниць: Пустомитівська міська рада, Щирецька селищна рада, Давидівська об'єднана сільська територіальна громада та 35 сільських рад. Всього в районі 104 населені пункти. Адміністративний центр – м. Пустомити. Відстань від адміністративного центру району до обласного центру 18 км.

У процесі реформи адміністративно-територіального устрою, результатом якої стало утворення Давидівської об'єднаної сільської громади, очікуються подальші зміни в адміністративному поділі району. Зокрема, рішенням Львівської обласної ради № 287 від 08.11.2016 р. передбачене формування на території району 6 об'єднаних територіальних громад (ОТГ): Пустомитівської міської, Щирецької селищної, Солонківської, Давидівської, Підберізіцької та Мурованської сільських (рис. 2.).

**Проект Перспективного плану
спроможних територіальних громад
Пустомитівського району**

Додаток I
Затверджено рішенням
Львівської обласної ради
від 08 листопада 2016 року № 287

1. Пустомитівська міська громада

Пустомитівська м.р.
Годовицько-Басівська с.р.
Зимноводівська с.р.
Конопницька с.р.
Лапаївська с.р.
Містківська с.р.
Оброшинська с.р.
Семенівська с.р.
Скнилівська с.р.
Сокільницька с.р.
Ставчанська с.р.

2. Щирецька селищна громада
Щирецька сел.р.
Гуменецька с.р.
Дмитрівська с.р.
Пісківська с.р.
Соколівська с.р.

3. Солонківська сільська громада
Солонківська с.р.
Вовківська с.р.
Жирівська с.р.
Зубрянська с.р.
Поршнянська с.р.
Раковецька с.р.

4. Давидівська сільська громада
Давидівська с.р.
Винничківська с.р.
Звенигородська с.р.
Кротошинська с.р.
Пасіки-Зубрицька с.р.
Старосільська с.р.
Чишківська с.р.

5. Підберізіцька сільська громада
Боршівницька с.р.
Верхньобілівська с.р.
Миклашівська с.р.
Миколаївська с.р.
Підберізіцька с.р.
Пікуловичівська с.р.
Чорнушовицька с.р.
Чижківська с.р.

6. Мурованська сільська громада
Сороко-Львівська с.р.
Гамаліївська с.р.
Лисиничівська с.р.
Ямпільська с.р.

Рис. 2. Проект Перспективного плану спроможних територіальних громад Пустомитівського району

Прийнято також рішення комісії Львівської облдержадміністрації від 14 березня 2017 р. та підписано відповідні розпорядження головою Львівської облдержадміністрації щодо погодження створення Зимноводівської ОТГ, яка об'єднуватиме Зимноводівську, Лапаївську та Скнилівську сільські ради (розпорядження №251/0/5-17 від 30.03.2017 р.); Мурованської ОТГ у складі Мурованської, Гамаліївської, Сороки-Львівської, Ямпільської сільських рад (розпорядження №250/0/5-17 від 30.03.2017 р.); Підберізіцівської ОТГ у складі Миклашівської, Підберізіцівської, Чижиківської, Чорнушовицької сільських рад (розпорядження №227/0/5-17 від 28.03.2017 р.).

У процесі адміністративно-територіальної реформи не слід виключати можливого укрупнення адміністративних районів. Враховуючи просторову й соціально-економічну конвергенцію території Пустомитівського району та м. Львова, очевидно, розглядатимуться питання їх злиття в одній адміністративно-територіальній одиниці субрегіонального рівня, з чим варто рахуватися при визначенні перспектив розвитку території району.

1.2. Природні умови та ресурси

Клімат району помірний, перехідний від морського до континентального. Завдяки географічному положенню район перебуває під впливом повітряних мас Євразії і Атлантичного океану, у меншій мірі – повітряних мас Середземномор'я.

Середня температура найтеплішого місяця липня становить +18°C. Абсолютна максимальна температура повітря +36°C. Середня температура січня становить -4,3°C, абсолютна мінімальна - -34°C. Тривалість безморозного періоду становить у середньому 160 днів, мінімальна і максимальна — відповідно 122 і 243 дні. Середньорічна кількість опадів – близько 700 мм. За порами року опади випадають нерівномірно.

Сніговий покрив у районі нестійкий. В окремі зими він по декілька разів змінюється. Найшвидша дата появи снігу 16 жовтня, найпізніша – 13 грудня. Стійкий сніговий покрив встановлюється в другій половині грудня. Найшвидше

сніг зникає 20 лютого, найпізніше — 29 квітня. Висота снігового покриву в середньому дорівнює 5-12 см, іноді досягаючи 20-25 см.

Кліматичні процеси на території району відповідають чітко вираженим чотирьом періодам - порам року, кожна з яких має свої особливості.

Водні ресурси. Водозабезпеченість території досить висока. Обсяг місцевого поверхневого стоку, який припадає на одного мешканця в середній за водністю рік, складає 2,3 тис. куб. м.

Річки північно-східної частини району належать до басейну Західного Бугу, західної – до Дністра. Основними ріками на території району є Щирець, Зубра та Ставчанка. Поверхневий стік суттєво зарегульований. Всього в районі створено 206 штучних водойм - 6,7 % від загальної кількості в області (2 водосховища та 204 ставки). Площа водосховищ 196 га з повним об'ємом 5,8 млн куб. м, ставків – 465 га об'ємом 5,7 млн куб. м.

Поширення і залягання підземних вод району тісно пов'язане з геологічною будовою, літологічним складом гірських порід, кліматом та іншими чинниками. Водоносні горизонти на території мають широке поширення, значну потужність і добру якість води. Рівень залягання ґрунтових вод неоднаковий — від 0,5 м у заплавах рік до 20 м і більше на межиріччях.

Домінуючими в районі є прісні води, які зустрічаються повсюдно і задовольняють потреби населення у питній воді. За хімічним складом вони є гідрокарбонатно-кальцієвого типу. Мінеральні води регіону метанового і сірководневого типів в одних випадках виходять на поверхню у вигляді джерел, а в інших — залягають на певній глибині. У попередні періоди мінеральні води району, за типом близькі до Великолюбінських, використовувалися в рекреаційних цілях.

Мінерально-сировинні ресурси Пустомитівського району представлені покладами вапняку, гіпсу, глини, піску та мінеральними водами.

Державною службою геології та надр України надано спеціальні дозволи на користування надрами по родовищах району:

Пісківське родовище гіпсу (розташоване за 2 км на південний схід від селища Щирець);

Глинна-Наварійське родовище вапняку (північно-східна околиця м. Пустомити);

Щирецьке родовище гіпсу (1,5 км на схід від сел. Щирець);

Хороснівське родовище піску (0,4 км від південно-західної околиці Хоросно);

Давидів-Ведмедівське родовище піску (1 км на північ від Давидова);

Винничківське родовище піску (південно-західна околиця с. Виннички);

Щирецьке родовище суглинку (11 км на південний схід від Щирця).

Раніше діяли також дозволи на експлуатацію:

Сихівського родовища піску та піску кварцового (8,5 км на південний схід від м. Львова);

Давидівського родовища піску;

Відниківського родовища піску;

ділянки надр у с. Раковець (свердловини № 1 та № 2) для видобування підземних вод.

Є також джерела мінеральних підземних вод у м. Пустомити.

Земельні ресурси. Більше 73% території району займають землі сільськогосподарського призначення – 69,5 тис.га (в цілому по області 59,1%). Ліси та лісовкриті площі займають 16,5 тис.га (17,4%), забудовані землі 6,3 тис. га (6,6%), землі під водою 1,8 тис.га (1,9%). Ґрунтовий покрив неоднорідний. Західну та центральну частини району займають світло-сірі, сірі й темно-сірі опідзолені ґрунти. На сході та півночі переважають темно-сірі опідзолені ґрунти і опідзолені чорноземи.

Сільськогосподарські угіддя займають 67,493 тис.га. Значна частина земель розорана. Площа ріллі – 47,661 тис.га. Розораність земель становить 50,4%, що перевищує середній показник по області – 36,4%. Сіножаті займають 7,888 тис. га, пасовища - 10,054 тис. га. Забезпеченість сільгоспугіддями – 0,58 га на 1 особу (по області – 0,40 га).

Лісові ресурси. Ліси та лісовкриті площі в районі займають 16,5 тис. га. Лісистість становить 17,4% при середньому показнику по області 31,8%. У зоні Малого Полісся переважають соснові й сосново-дубові ліси. На Львівському Опіллі - буково-дубові й грабово-дубові. За обсягом заготівлі ліквідної деревини (0,2 % від загального показника області) Пустомитівський район переважав лише Городоцький та Мостиський райони.

1.3. Екологічний стан

Стан довкілля району в цілому є задовільним (табл. 1.), водночас наявні локальні зони, що характеризуються екологічно деструктивними впливами та змінами.

Таблиця 1

Оцінка екологічного стану території

Показник	Україна	Львівська область	Пустомитівський район	Позиція району
Індекс забруднення атмосфери	8,7 - високий	5,6 – підвищений	4,1 - помірний	Сильна
Показник заповідності території	6,05	7,2	7,5	Сильна
Коефіцієнт екологічної стабільності землекористування	0,41 (нестійко стабільна)	0,55 (середньо стабільна)	0,41(нестійко стабільна)	Нейтральна
Утворення відходів 1-4 класу небезпеки на 1 мешканця, т	327,3	74,7	4,0	Сильна

Основні екологічні проблеми району пов'язані з невирішеністю питань поводження з відходами та їх складуванням у необладнаних місцях, скидами промислових й комунально-побутових стоків, викидами автотранспорту, порушенням, забрудненням та виснаженням земель, шкідливими природними процесами: карстоутворення, підтоплення території.

Спеціально обладнаний згідно зі стандартами полігон для утилізації та захоронення промислових й господарсько-побутових відходів на території району відсутній.

Використання земель як сільськогосподарськими підприємствами, так і господарствами населення здійснюється без державного контролю, з недотриманням правил агротехніки, що веде до її виснаження.

Основними проблемами району, що впливають на рівень забруднення та порушення ґрунтового покриву є:

- розміщення на території району кар'єрів із видобутку загальнопоширених корисних копалин;
- функціонування підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана з утворенням відходів різного класу токсичності;
- відсутність на території району належно обладнаних полігонів для збору твердих побутових відходів та утворення несанкціонованих сміттєзвалищ.

Розміщення на території району кар'єрів із видобутку загальнопоширених корисних копалин призводить до порушення верхнього родючого шару ґрунту. Станом на кінець 2015 р. на території Пустомитівського району нараховувалось 417 гектарів порушених земель. (рис. 3.). Також понад 10 га займають місця зберігання твердих побутових відходів. Сміттєзвалища твердих побутових відходів розташовані, зокрема, на території Верхньо-Білківської, Вовківської, Давидівської, Жирівської, Миклашівської, Миколаївської, Раковецької, Соколівської сільських рад та Пустомитівської міської ради.

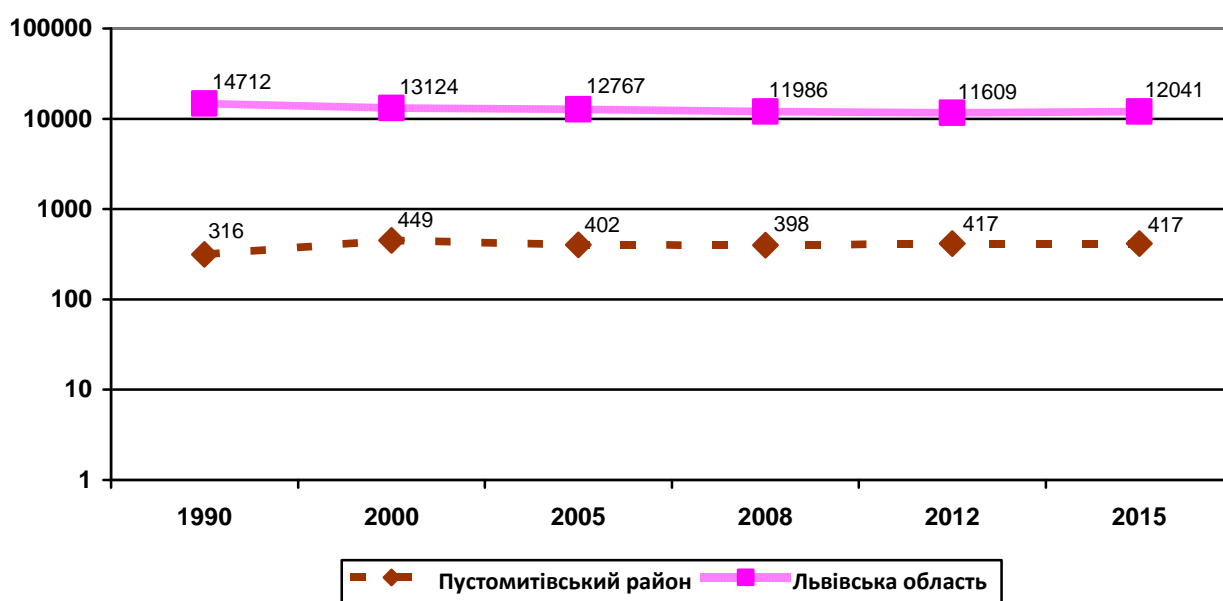

Рис. 3. Наявність порушених земель, га

Основним джерелом забруднення водного басейну Пустомитівського району є недостатньо очищені стічні води м. Львова, а також неканалізована житлова забудова та окремі об'єкти промисловості міста Пустомити й селища Щирець. Згідно з гігієнічною класифікацією водних об'єктів за ступенем забрудненості, вода рік району допустимо забруднена (крім р. Полтва, у яку скидаються стічні води обласного центру), з показниками забрудненості нижче рівня гранично допустимих концентрацій. Разом з тим, води р. Полтва характеризуються значним рівнем забрудненості. За даними Екологічного паспорту Львівської області за 2015 р. концентрації забруднюючих речовин у контрольному створі р. Полтва у с. Кам'янопіль перевищували допустимі значення за показниками БСК₅ у 4 рази, азоту амонійного у 26 разів, азоту нітритного у 580 разів, фосфатів у 3,2 разу, заліза загального у 37 разів.

Забір води з природних водних об'єктів у 2015 р. становив 4,3 млн куб. м., з підземних джерел – 2,3 млн. куб. м. Всього у 2015 р. обсяг використання води склав 4,4 млн куб. м (у т.ч. на виробництво – 2,2 млн куб. м; на побутово-питні потреби – 0,7 млн куб. м; на сільськогосподарські потреби - 1,5 млн куб. м). Загальне водовідведення становило 1,9 млн куб. м. Скинуто 0,1 млн куб. м нормативно очищених зворотних вод та 0,3 млн куб. м забруднених (рис. 4.). Потужність очисних споруд у 2015 р. становила 1,0 млн куб. м.

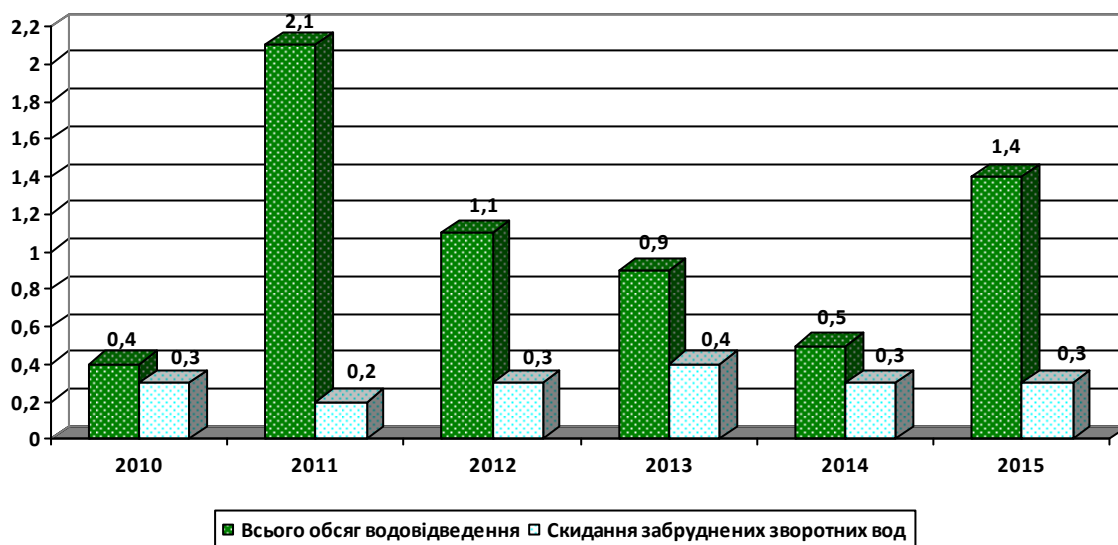

Рис. 4. Водовідведення у поверхневі водні об'єкти, млн куб. м

Проблеми в районі спричиняють також повені, що потребує укріплення берегів рік та водойм для попередження шкідливого впливу води.

Загалом викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в Пустомитівському районі за даними Головного управління статистики у Львівській області у 2015 році склали 0,261 тис. т (рис. 5.).

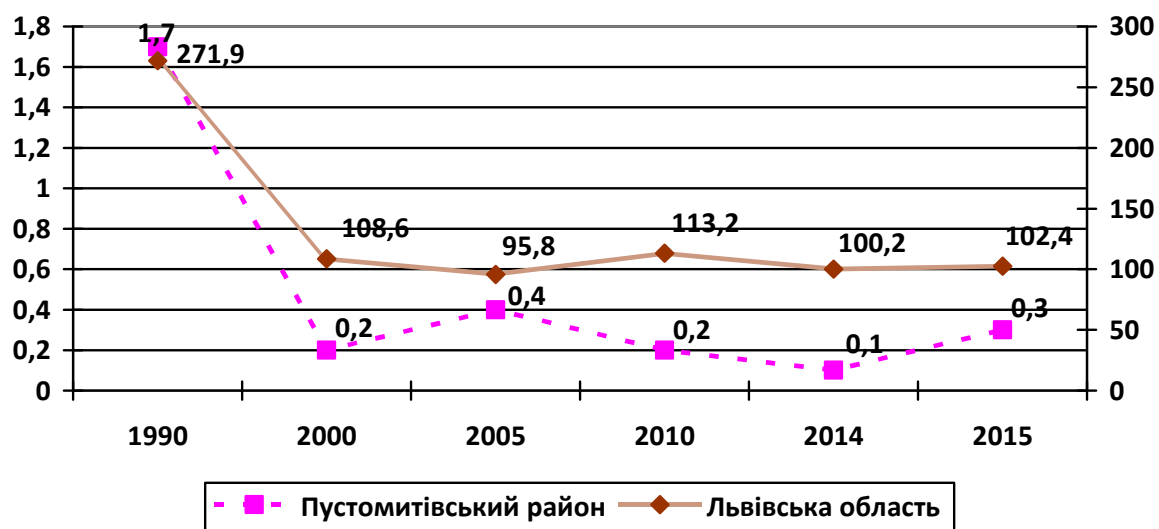

Рис. 5. Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, тис. т

Разом з тим, викиди автотранспорту в районі значні – 5,545 тис. т у 2015 р. (табл. 2.). Сумарні викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря на один квадратний кілометр склали 6,3 т (по області 9,3 т), а на одного мешканця району – 51,4 кг (по області 80,1 кг).

Таблица 2.

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від автотранспорту, тис. т

Територія	2000	2005	2010	2014	2015
Пустомитівський район	2,030	2,945	6,364	6,365	5,545
Львівська область	81,957	87,874	128,350	105,095	95,784

Карстові явища. Поширення карстових порід зумовлює розвиток карстових процесів. У карстонебезпечній зоні с. Піски спостерігається активізація 5 карстових ліжок, розташованих на городах мешканців. Карстонебезпечними є й інші ділянки території району.

Природно-заповідний фонд. На території району налічується 11 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею понад 7 тис. га (7,5% території району).

Відповідний статус отримали ландшафтний заказник «Липниківський» площею 2194 га, лісові заказники «Любінський» (2078 га, розташований також на території Городоцького району) та «Винниківський» (848 га), дендропарк «Оброшинський» (5,0 га), заповідне урочище «Модринове насадження» (5,7 га, Товцівське лісництво), зоопарк (5,9 га, с. Оброшино), ботанічна пам'ятка природи три вікові дуби Б.Хмельницького (0,07 га, с. Підгірне), три парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва: Басівський дендропарк (15,4 га), Верхньобілківський парк (32,0 га), парк 19 ст. у м. Пустомити (3,5 га).

У 2014 р. Львівською обласною радою прийнято рішення про створення регіонального ландшафтного парку «Стільське горбогір'я» площею 8909,9 га на території Миколаївського, Перемишлянського й Пустомитівського районів.

1.4. Рекреаційний потенціал

Поверхневі водні об'єкти району, мінеральні води, об'єкти природно-заповідного фонду (крім ділянок, які не передбачають втручання людини), мальовничі ландшафти створюють передумови для розвитку туристично-рекреаційної діяльності. Враховуючи прилегле розташування м. Львова можливості розвитку туристично-рекреаційної сфери є значними. Вони зумовлюються також історико-культурним потенціалом району. Привабливими для туристів є замок у Старому Селі, – пам'ятка архітектури нерегулярних укріплень Галичини XVI-XVII ст. П'ятикутний оборонний замок князів Острозьких, побудований в кінці XVI ст. у стилі східноєвропейського пізнього ренесансу. Замок переходив з одних рук до інших. Синявські (на поч. XVIII ст.) його відреставрували. Після 1731 р., перейшовши до Чарториських,

замок кінцево занепав. Не дивлячись на суттєву руйнацію, замок є цікавим туристичним об'єктом.

На території району розташовані інші привабливі архітектурні й історичні пам'ятки - костели, церкви та вежі – дзвіниці.

Костел святої Катерини у с. Зимна Вода збудований у 1612-1625 рр. на кошти ордену Єзуїтів. Вважається одним з найкращих творінь місцевих майстрів. Має риси ренесансної оборонної архітектури. Тепер це діючий Храм Святого Івана Богослова.

Костел Святого Миколая у с. Чишки (поч. XV ст. — 1774 р.), був зведений в 1410 р. Спочатку костел побудували з дерева. У 1492 р. на місці дерев'яного храму виникло кам'яна споруда. За свою багатовікову історію храм часто руйнувався і заново відбудовувався, щоразу в новому вигляді. Свого нинішнього вигляду костел Святого Миколая набув 1774 році.

Костел Вознесіння Діви Марії у с. Наварія (1626, 1760) з дзвіницею (1776) Храм кілька разів руйнувався. Реконструкція у XVII столітті відбулася під керівництвом Б. Імеретина в бароковому стилі.

Цінними пам'ятками є також дерев'яна церква та дзвіниця у с. Кугаїв, 1683 р.; Костел Св. Станіслава та дзвіниця у селищі Щирець, 1553 р.; Церква Пресвятої Трійці у Щирці, XVI ст.; Костел св. Валентина (руїни) у с. Раковець, 1598 р.; Церква Св. Юрія і дзвіниця у с. Гринів, 1447 р.

У районі діють музеї.

- Музей історії давньоруського міста Звенигород. Музей створений 1987 р. Сучасний будинок був спеціально побудований для експозиції музею. Тоді ж з'являється скульптурна група на території біля музею. Відвідувачі зможуть побачити скульптуру Літописця, Воїна, Матері-Берегині та Землероба-Відбудовувача міста. Арка зі дзвонами символізує об'єднання трьох князівств — Перемиського, Тереховлянського та Звенигородського.

- Музей вишивки у с. Товщів (у приміщенні Народного Дому).
- Музей Івана Керницького у с. Відники. Село Відники — одне із

старовинних поселень Звенигородської землі. Тут ріс і закінчив чотири класи початкової школи відомий в Україні і світі письменник Іван Керницький (літературні псевдоніми і криптоніми: Ікер, Гзимс Іван, Папай).

- Музей-садиба родини Устияновичів у с. Вовків. Село відоме як батьківщина знаного українського художника та громадського діяча Корнила Устияновича, який народився тут в родині відомого письменника та поета о. Миколи Устияновича.

- Музей підпільної типографії УПА «Криївка» у Лапаївському лісництві.

- Музей Пам'яті жертв сталінських репресій у селищі міського типу Щирець.

1.5. Демографічний потенціал та зайнятість населення

Населення Пустомитівського району на 1 січня 2016 року складало 116,6 тисяч осіб, з яких міське населення складає 15,1 тис. осіб, сільське – 101,5 тис. осіб. У районному центрі місті Пустомити проживає 9,3 тис. осіб. Загалом населення Пустомитівщини складає 4,6 % мешканців Львівщини.

Пустомитівський район єдиний на Львівщині, населення якого від 1990 року не зменшувалося, а зростало (рис. 6.)

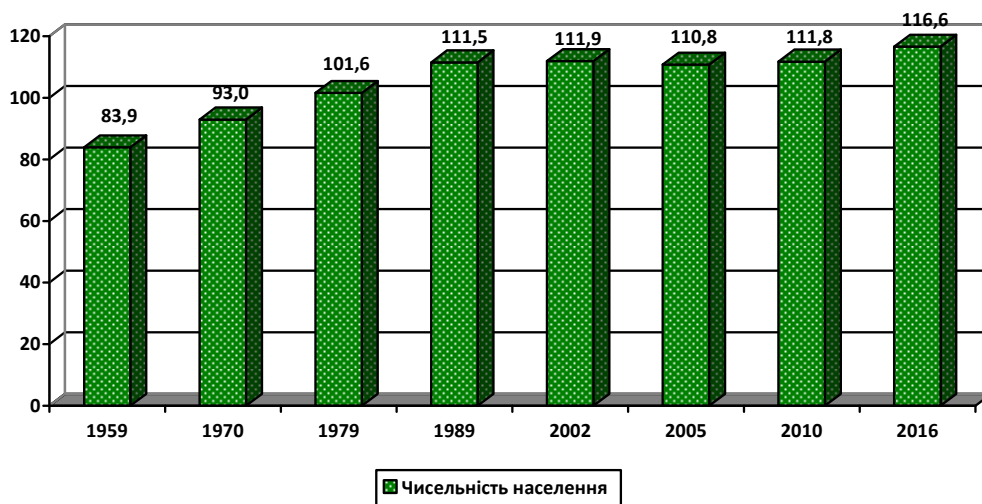

Рис. 6. Динаміка чисельності населення Пустомитівського району

Приріст чисельності населення забезпечувався насамперед за рахунок міграції мешканців зі Львова, які будували приватні помешкання у приміській зоні. Міграційний приріст населення району у 2015 р. був значним – 1424 особи

(в цілому в області 1335 осіб). Етнічний склад населення досить однорідний. За переписом 2001 р. українці становили 98,4% населення району.

Статистична частка міського населення невелика - 13%, однак слід зазначити, що мешканців, які ведуть фактично міський, а не сільський спосіб життя в районі значно більше, ніж номінальних мешканців міст. Свою роль відіграє близьке розташування м. Львова.

Частка пенсіонерів становить 26% (в області - 27,8%). У 2015 р. в районі було зареєстровано 753 безробітні (в області – 23950).

Сфера зайнятості населення.

Середньооблікова кількість штатних працівників у 2015 р. становила 16,045 тис. осіб. Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників у цей рік складала 3104 грн. (по області – 3646 грн.).

У 2015 р. в районі нараховувалося 1022 підприємства, найбільше серед районів та міст обласного значення, крім м. Львова. Згідно з даними Головного управління статистики у Львівській області в районі зареєстровано 11 великих підприємств (чисельність працюючих понад 250 осіб), 30 середніх (від 50 до 250 працюючих), 148 малих (11-50 працюючих) та 833 мікропідприємства. У табл. 3. наведено дані щодо території реєстрації підприємств району.

Таблиця 3.

Кількість підприємств Пустомитівського району за місяцями реєстрації

Громади	Кількість підприємств				Великі підприємства
	Всього	з них:			
		малі підприємства (до 50 ос.)	середні підприємства (50-250 ос.)	великі підприємства (≥ 250 ос.)	
м.Пустомити	179	173	5	1	ТЗОВ «Софтсерв»
с.Басівка	3	3	-	-	
с.Годовиця	8	8	-	-	
с.Диб'янки	-	-	-	-	
с.Дібрівки	-	-	-	-	
с.Зимна Вода	59	55	4	-	
с.Конопниця	10	10	-	-	
с.Лапаївка	17	17	-	-	
с.Малинівка	-	-	-	-	
с.Містки	5	4	1	-	
с.Наварія	30	30	-	-	
с.Оброшине	34	34	-	-	

с.Підгайці	-	-	-	-	
с.Полянка	-	-	-	-	
с.Пришляки	-	-	-	-	
с.Ставчани	16	13	1	2	ПП «Оліяр» ТЗОВ «ТрансСервіс-1»
с.Холодновідка	12	10	1	1	«Львівавтогаз» ДП «Укравтогаз»
смт.Щирець	35	33	2	-	
с.Береги	2	2	-	-	
с.Віняви	1	1	-	-	
с.Горбачі	-	-	-	-	
с.Гуменець	3	3	-	-	
с.Дмитре	4	4	-	-	
с.Дуб'янка	-	-	-	-	
с.Лани	-	-	-	-	
с.Льопи	-	-	-	-	
с.Милошевичі	-	-	-	-	
с.Никонковичі	-	-	-	-	
с.Одиноке	-	-	-	-	
с.Піски	-	-	-	-	
с.Попеляни	-	-	-	-	
с.Семенівка	8	7	-	1	Фермерське господарство «УЛАР»
с.Сердиця	-	-	-	-	
с.Соколіка	1	1	-	-	
с.Сороки	-	-	-	-	
с.Черкаси	2	2	-	-	
с.Шуфраганка	-	-	-	-	
с.Яструбків	-	-	-	-	
с.Деревач	1	1	-	-	
с.Липники	9	9	-	-	
с.Малечковичі	8	8	-	-	
с.Нагоряни	14	14	-	-	
с.Новосілка	1	1	-	-	
с.Підсадки	2	2	-	-	
с.Підтемне	1	1	-	-	
с.Поршна	7	7	-	-	
с.Раковець	1	1	-	-	
с.Скнилів	6	6	-	-	
с.Сокільники	80	71	7	2	ТЗОВ «Аптека 3 і» ТЗОВ спільне кан-укр під- ство «Росанпак»
с.Солонка	55	54	1	-	
с.Хоросно	3	3	-	-	
с.Будьків	-	-	-	-	
с.Відники	-	-	-	-	
с.Вовків	1	1	-	-	
с.Горішній	2	2	-	-	
с.Грабник	-	-	-	-	
с.Гринів	-	-	-	-	
с.Давидів	37	36	1	-	
с.Жирівка	3	3	-	-	
с.Загір'я	3	3	-	-	
с.Звенигород	10	10	-	-	
с.Зубра	29	26	2	1	ТЗОВ «Корпорація КРТ»
с.Ков'ярі	-	-	-	-	

с.Коцурів	-	-	-	-	
с.Кротшин	10	10	-	-	
с.Кугаїв	-	-	-	-	
с.Милятичі	6	6	-	-	
с.Пасіки-Зубрицькі	20	20	-	-	
с.Селисько	2	2	-	-	
с.Старе Село	8	8	-	-	
с.Товщів	1	1	-	-	
с.Черепин	1	1	-	-	
с.Шоломинь	9	9	-	-	
с.Бережани	3	1	2	-	
с.Верхня Білка	7	7	-	-	
с.Виннички	2	2	-	-	
с.Волиця	1	1	-	-	
с.Гаї	2	2	-	-	
с.Глуховичі	-	-	-	-	
с.Гончари	1	1	-	-	
с.Городиславичі	-	-	-	-	
с.Дмитровичі	1	1	-	-	
с.Журавники	1	1	-	-	
с.Миколаїв	2	2	-	-	
с.Нижня Білка	-	-	-	-	
с.Підберізі	10	10	-	-	
с.Підсоснів	-	-	-	-	
с.Соснівка	2	2	-	-	
с.Сухоріччя	-	-	-	-	
с.Тарасівка	1	1	-	-	
с.Чижиків	9	9	-	-	
с.Чишки	17	16	1	-	
с.Чорнушовичі	1	1	-	-	
с.Борщовичі	4	4	-	-	
с.Гамаліївка	4	3	-	1	ТЗОВ «Інтертрансгруп»
с.Кам'янопіль	1	1	-	-	
с.Лисиничі	17	17	-	-	
с.Миклашів	5	5	-	-	
с.Муроване	34	32	2	-	
с.Пикуловичі	2	2	-	-	
с.Підбірці	14	13	-	1	ТЗОВ «Барком»
с.Підгірне	8	8	-	-	
с.Сороки-Львівські	8	8	-	-	
с.Ямпіль	6	6	-	-	

1.6. Соціальна інфраструктура

Район володіє найвищими в області показниками забезпечення мешканців житлом – 31,5 кв. м загальної площі на одного мешканця (по області – 22,8%). Забезпеченість житлом постійно зростає. За обсягом прийняття в експлуатацію житла (110,2 тис. кв м у 2015 р.) район набагато випереджає інші райони і поступається тільки м. Львову.

Кількість дитячих дошкільних закладів налічувала на кінець 2015 р. 37 (5 у міських поселеннях і 32 у сільській місцевості). Їх відвідувало 2372 дитини. Більше в області тільки у Сокальському, Жовківському та Яворівському районах. З них 1750 дітей - у сільській місцевості (найбільше в області). Разом з тим, відсоток охоплення дітей дитячими дошкільними закладами в районі склав 32,0% (14 показник серед 20 районів).

У 2015/2016 навчальних роках в районі діяло 65 загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ). З них 13 навчально-виховних комплексів (1052 учні), 24 ЗНЗ I – III ступенів (8294 учні), 19 – I - II ступенів (1175 учнів), 9 – I ступеня (134 учні). Всього у ЗНЗ району навчалось 11,2 тис. дітей (більше тільки у Яворівському та Жовківському районах). 9111 дітей навчалось у сільській місцевості – найбільше в області.

Професійно-технічних навчальних закладів у районі немає.

В районі діють заклади позашкільного виховання: районний Центр дитячої та юнацької творчості, дитячо-юнацькі спортивні школи «Надія» (с. Оброшине) та «Тризуб» (с. Чишки), спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву «Весляр» (с. Наварія).

В районі у 2015 р. діяло 2 лікарняні заклади на 320 ліжок – Центральна районна лікарня на 230 ліжок та Щирецька міська лікарня на 90 ліжок. Забезпеченість населення лікарняними ліжками становила 27,4 на 10 тис. населення – найнижча серед районів області. Лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів в районі функціонує найбільше серед районів області – 22, плановою ємністю 2495 відвідувань за зміну. Фельдшерсько-акушерських пунктів в районі 46 – близько до середнього показника по районах області.

Мережу закладів культури в районі складають 75 закладів культури клубного типу – 74 міські та сільські народні доми та районний народний дім, 63 масові й універсальні бібліотеки.

Діє 26 мистецьких колективів, які мають звання «народний» та «сразковий», Пустомитівська школа мистецтв, Оброшинська, Щирецька та Звенигородська дитячі музичні школи, музеї.

1.7. Інженерна інфраструктура

Комунальне господарство району (водопровідно-каналізаційне, житловий фонд, благоустрій та поводження з відходами тощо) обслуговує 10 комунальних підприємств: КП «Пустомитиводоканал», Пустомитівське міське житлово-комунальне підприємство, Щирецьке селищне житлово-комунальне підприємство «Ранкове», житлово-комунальне підприємство «Муроване» та комунальні підприємства «Наше село» (с. Зимна Вода), «Злагода» (с. Семенівка), «Лисичанка», «Давидівське», «Оброшин», «Амарант» (с. Солонка).

Транспортна мережа району достатньо розвинута. Її територією проходить три міжнародні автодороги: М-06 (Е 50) Київ – Чоп (одна з кращих в Україні за станом покриття), М-11 (Е 40) Львів – Шегині, М-12 (Е 50) Львів – Знам'янка; три національні дороги Н-02 Львів-Тернопіль, Н-09 Мукачєво-Рогатин-Львів, Н-13 Львів-Самбір-Ужгород; територіальна – Т-14-16 Львів-Пустомити-Меденичі. Протяжність доріг міжнародного значення становить 53,4 км, загальнодержавного – 46,9 км. Автодороги місцевого значення у районі мають протяжність майже 315 км (табл. 4.). Стан значної частини міжнародних й національних автодоріг задовільний. Більшість автодоріг місцевого значення та територіальна дорога Т-14-16 потребують капітального ремонту.

Таблиця 4.

Дороги Пустомитівського району місцевого значення

Пустомитівський район			
Обласні			0
Районні			
1	С141201	Яструбків-Щирець	6,4
2	С141202	Рудно-Західний обхід м.Львова	0,5
3	С141203	Львів-Сухоріччя	16,7
4	С141204	Львів-Сокільники	3,5
5	С141205	Пустомити-Поршна	4
6	С141206	Пустомити-Семенівка	9,5
7	С141207	Пустомити-Містки	6,3
8	С141208	Пустомити-Оброшине	5,3
9	С141209	Оброшине-Наварія	7,3
10	С141210	Муроване-Новий Яричів	15,7
11	С141211	Старе Село-Коцурів-Затемне	9,7
12	С141212	Давидів-Товщів-Бібрка	11,9
13	С141213	Щирець-Вербіж	7,4
14	С141214	Щирець-Красів	5,2
15	С141215	Ков'ярі-Милятичі	15,1

16	C141216	Винники-Чишки	5,1
17	C141217	Шоломинь-(Старе Село-Коцурів-Затемне)	10
18	C141218	станція Підбірці-(Львів-Сухоріччя)	1
19	C141219	Загір'я-Суша Долина-(Київ-Чоп)	11,8
20	C141220	станція Зимна Вода-Зимна Вода	3,1
21	C141221	Верхня Білка-Острів	7,1
22	C141222	(Львів-Тернопіль)-Під'яроків	6,2
23	C141223	Сокільники-Західний обхід м.Львова	0,8
24	C141224	Пасіки Зубрицькі-Жирівка	4,5
25	C141225	Виннички-Давидів	5,3
26	C141226	Ставчани-станція Став чани	2,9
27	C141227	Ставчани-Щирець	16,8
28	C141228	Об'їзд м.Пустомити	2,4
29	C141229	Липники-Милятичі	8,6
30	C141230	(Київ-Чоп)-Гамаліївка	1,2
31	C141231	(Львів-Сухоріччя)-Лисиничі	1,3
32	C141232	Журавники-Тарасівка	8,4
33	C141233	(Львів-Тернопіль)-Підберізці	2
34	C141234	Скнилів-Басівка	4,6
35	C141235	Острів-Чижиків	2,3
36	C141236	Семенівка-Хоросно	8,5
37	C141237	(Пустомити-Семенівка)-Радвани	0,8
38	C141238	Поршна-Липники	4,2
39	C141239	Сокільники-(Львів-Меденичі)	1
40	C141240	Ков'ярі-(Київ-Чоп)	1
41	C141241	(Київ-Чоп)-Раковець	1,6
42	C141242	(Київ-Чоп)-Гаї-Острів	14,8
43	C141243	Кам'янопіль-(Київ-Чоп)	1,2
44	C141244	Гаї-Підсоснів	6,5
45	C141245	Борщовичі-Нижня Білка	2,5
46	C141246	Дібрівки-Ставчани	1,6
47	C141247	Гаї-Звенигород	2
48	C141248	Малечковичі-Ков'ярі	2,2
49	C141249	(Мукачеве-Львів)-Давидів	0,5
50	C141250	(Давидів-Товщів-Бібрка)-Черепин	2
51	C141251	Поршна-Підсадки	4,1
52	C141252	Жирівка-Вовків	1
53	C141253	Коцурів-Гринів	2,8
54	C141254	Загір'я-Грабник	1,8
55	C141255	Старе Село-Будьків	3,1
56	C141256	Диб'янки-Сердиця	1
57	C141257	Шуфраганка-Сердиця	2,2
58	C141258	Милошевичі-Хоросно	3,5
59	C141259	Милошевичі-Береги-Хоросно	5,6
60	C141260	(Давидів-Товщів-Бібрка)-Селисько	1
61	C141261	Лани-Попеляни-Черкаси	5,9
62	C141262	Раковець-Липники	2,5
		Разом:	314,8

Прилегле до м. Львова розташування зумовило також високу густоту залізничних магістралей. Територією району пролягають залізниці Львів-Мостиська-Перемишль, Львів-Красне, Львів-Ходорів, Львів-Стрий-Чоп, Львів-Самбір. Протяжність залізничних колій – 97,8 км.

Послуги з телекомунікацій, включаючи Інтернет, надаються цехом телекомунікаційних послуг № 15 Львівської філії ВАТ «Укртелеком» (м. Пустомити).

Електропостачання забезпечує Пустомитівський район електромереж ПАТ «Львівобленерго».

Постачання природного газу забезпечує філія Пустомитівське управління по експлуатації газового господарства ПАТ «Львівгаз».

Постачання твердого палива здійснюється через приватні підприємства.

1.8. Економіка та підприємництво

Промисловість. Провідна галузь економіки району - промисловість. Обсяг реалізованої промислової продукції у 2015 р. склав 4537,2 млн грн (8,4% загальнообласного показника), з них понад 95 % припадає на переробну промисловість. Обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу становив 39132,0 грн (в області – 21275,9 грн). За цим показником район посів 3-є місце в області.

Промисловість району спеціалізується на виробництві вапна, гіпсу, сухих будівельних сумішей, дахівки та тротуарної плитки, пластмасової тари (ТзОВ «РосанПак»), поліграфічній діяльності, виробництві дерев'яних конструкцій та столярних виробів, виробництві взуття, рослинної олії та шроту (ПП «Оліяр»), м'ясних виробів (ТзОВ «Барком»), продукції транспортного машинобудування (ТзОВ «Корпорація КРТ» тощо.

Сільське господарство. Ведення сільськогосподарського виробництва в районі здійснюється сільськогосподарськими та індивідуальними господарствами, яким станом за 2015 р. надано у власність та користування 54,9 тис.га сільськогосподарських угідь (с/г підприємствам – 16,5 тис.га, господарствам населенню – 38,4 тис.га), в тому числі 45,7 тис.га. ріллі (с/г підприємствам 14,7 тис.га, населенню – 31,0 тис.га). Нараховується 35 тисяч господарств населення; зареєстровано 113 фермерських господарств та діє 20 сільськогосподарських підприємств.

Обсяг сільськогосподарської продукції в усіх категоріях господарств становив 669,1 млн грн (2014 р.), або 7,2% загальнообласного показника. У 2015 р. він був дещо нижчим у зв'язку з погодними умовами. Виробництво 30% продукції сільського господарства забезпечують сільськогосподарські підприємства. 70% сільськогосподарського виробництва припадає на господарства населення. У структурі сільськогосподарського виробництва переважає рослинництво, частка якого становить 68,5%. Частка тваринництва – 31,5%. Продукцію рослинництва продукують переважно господарства населення – 77,1% її загального обсягу. У галузі тваринництва господарства населення забезпечують 54,4 % продукції, а сільськогосподарські підприємства 45,6%.

Сільське господарство району спеціалізується на виробництві зернових культур - 636,6 тис.ц у 2014 р., ріпаку – 96,6 тис.ц, картоплі – 1576,5 тис.ц, овочів – 733,8 тис.ц, плодів та ягід – 99,3 тис.ц, соняшнику. За виробництвом ріпаку, картоплі, овочів, плодів та ягід район займає чільні позиції в області й обсяги їх виробництва зростають.

За період з 1995 – 2014 рр. в районі значно скоротилося поголів'я великої рогатої худоби (з 36,2 до 7,1 тис. голів), зокрема корів (з 20,6 до 4,8 тис. голів), свиней (з 12,9 до 5,2 тис. голів). Водночас поголів'я птиці виросло з 511,7 до 899,4 тис. голів.

Сільське господарство району має можливість опиратися на наукову базу. В районі діють Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України (с. Оброшене) та його підрозділи – ДП «Дослідне господарство «Миклашів» й ДП «Дослідне господарство «Оброшине» та дослідне господарство «Чишки» Інституту біології тварин НААН України.

Будівництво та капітальні інвестиції. У 2015р. обсяги виконаних будівельних робіт у районі становили 444,9 млн грн (12,1% загального показника по області). Капітальні інвестиції склали 796,2 млн грн (5,9% від загальнообласного обсягу). За цим показником район поступається тільки м.

Львову. В розрахунку на одну особу в районі припало 6828,5 грн інвестицій (в області – 5282,3 грн). Інвестиції у житлові будівлі склали 280,0 млн грн, нежитлові будівлі – 188,2 млн грн, машини, обладнання та інвентар – 181,8 млн грн, транспортні засоби – 110,9 млн грн, інженерні споруди – 17,8 млн грн.

Найбільший обсяг капітальних інвестицій відноситься до таких видів економічної діяльності, як будівництво – 296,2 млн грн, промисловість – 133,7 млн грн, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів – 92,4 млн грн, транспорт та складське господарство – 90,1 млн грн. Основним джерелом капітальних інвестицій були власні кошти підприємств – 415,1 млн грн.

Зовнішньоекономічна діяльність. Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), залучених у підприємства та організації району з початку інвестування, на 31 грудня 2015 р. становив 27,5 млн дол. США, що склало 2,2% від їх загальнообласного обсягу. Упродовж 2015 р. у підприємства та організації району надійшло 2007,9 тис.дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що становило 7,3% від загальнообласного обсягу надходжень.

У 2015 р. експортовано товарів на суму 73632,5 тис. дол. США (четвертий показник серед районів області. Обсяг експорту до показника попереднього року виріс у 2,7 разу.

Обсяг зовнішньої торгівлі послугами склав 15258,4 тис. дол. США (третій показник серед районів області).

Розвиток малого та середнього підприємництва. У 2015 р. в районі було зареєстровано 8097 суб'єктів підприємницької діяльності. Серед них 2580 юридичних та 5517 фізичних осіб. Діяльність здійснювали 981 мале підприємство та 4615 підприємців-фізичних осіб. На малих підприємствах працювало 5299 осіб, або 38,4% від загальної кількості зайнятих у всіх сферах діяльності підприємств. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами у 2015 р. склав 3577,8 млн грн (найбільше серед районів області). Частка малих підприємств в основних показниках діяльності усіх

підприємств склала 30,1%. Малі підприємства району забезпечили понад 8% обсягу реалізованої продукції малими підприємствами області.

Найбільше підприємств малого бізнесу діяло у сфері торгівлі й послуг з ремонту – 32,1%; промисловості – 23,4%; операцій з нерухомістю – 13%; будівництва – 11,5%.

2. Аналіз чинників та сценарії розвитку району

2.1. Аналіз сильних та слабких сторін району (SWOT-аналіз)

SWOT-аналіз (табл. 5.) був проведений виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану й потенціалу розвитку району.

Таблиця 5

SWOT-аналіз

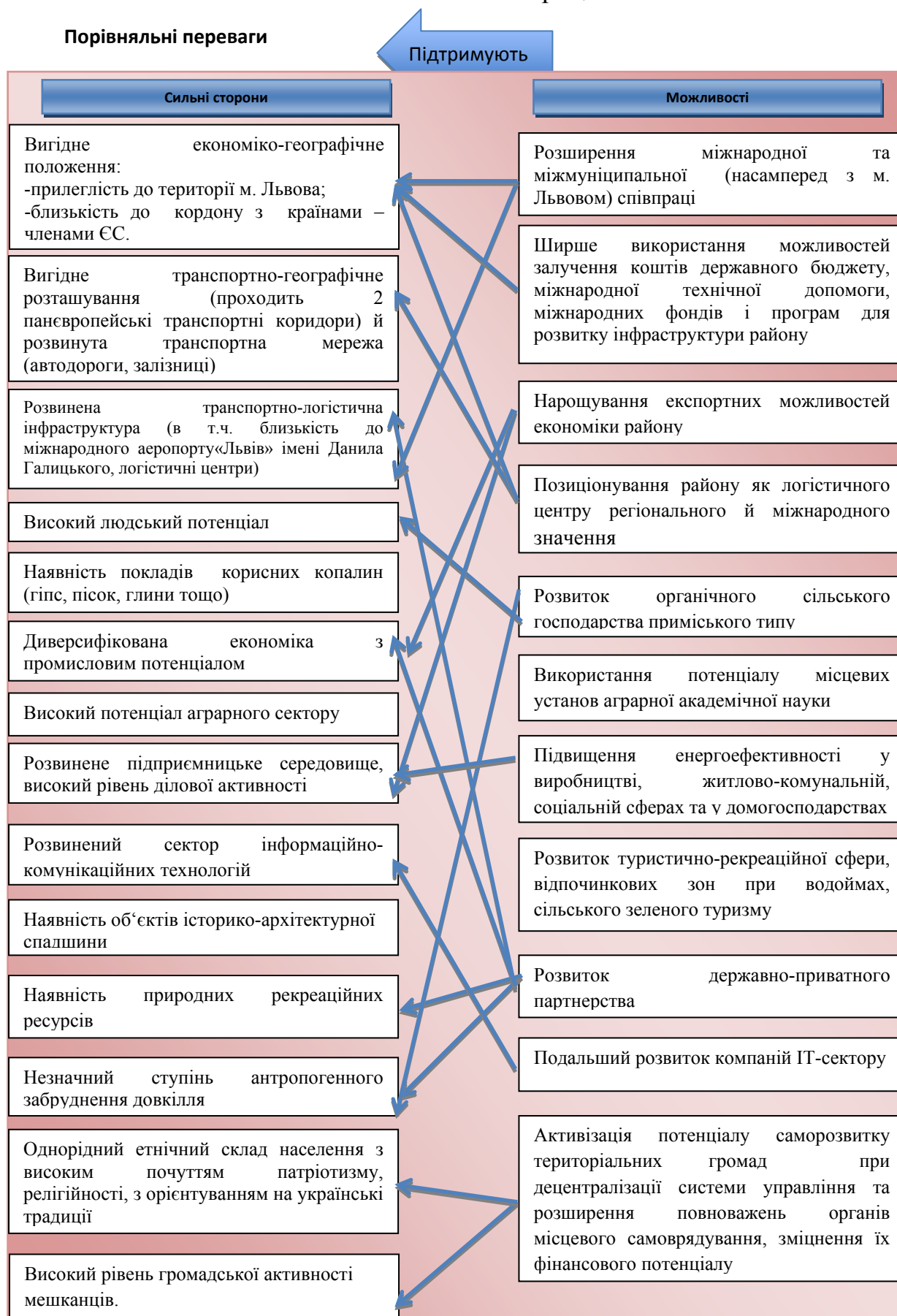
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вигідне економіко-географічне положення: -прилеглисть до території м. Львова; -близькість до кордону з країнами – членами ЄС. 2. Вигідне транспортно-географічне розташування (проходить 2 панєвропейські транспортні коридори) й розвинута транспортна мережа (автодороги, залізниці). 3. Розвинена транспортно-логістична інфраструктура (в т.ч. близькість до міжнародного аеропорту «Львів» імені Данила Галицького, логістичні центри). 4. Високий людський потенціал. 5. Наявність покладів корисних копалин (гіпс, пісок, глини тощо). 6. Диверсифікована економіка з промисловим потенціалом. 7. Високий потенціал аграрного сектору. 8. Розвинене підприємницьке середовище, високий рівень ділової активності. 9. Розвинений сектор інформаційно-комунікаційних технологій. 10. Наявність об'єктів історико-архітектурної спадщини. 11. Наявність природних рекреаційних ресурсів. 12. Незначний ступінь антропогенного забруднення довкілля. 13. Однорідний етнічний склад населення з високим почуттям патріотизму, релігійності, з орієнтуванням на українські традиції. 14. Високий рівень громадської активності мешканців. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька забезпеченість комунальною інфраструктурою; високий рівень зношеності наявних комунальних інженерних об'єктів і мереж. 2. Незадовільний технічний стан доріг місцевого значення. 3. Недостатній рівень розвитку соціальної інфраструктури, труднощі оптимізації мережі освітніх закладів та закладів охорони здоров'я. 4. Зовнішня трудова міграція, брак кваліфікованих кадрів робітничих професій. 5. Низька енергоефективність виробництва, житлово-комунального господарства й домогосподарств. 6. Неналежний стан важливих об'єктів історико-архітектурної спадщини. 7. Низька фінансова спроможність більшості місцевих бюджетів. 8. Значні диспропорції у розвитку адміністративно-територіальних одиниць області 9. Невирішеність проблем поводження з відходами. 10. Наявність карстонебезпечних територій, непридатних для будівництва, та порушених земель. 11. Відсутність або неналежний стан споруд з очищення комунальних та промислових стоків.

Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення міжнародної та міжмуніципальної (насамперед з м. Львовом) співпраці. 2. Ширше використання можливостей залучення коштів державного бюджету, міжнародної технічної допомоги, міжнародних фондів і програм для розвитку інфраструктури громад району. 3. Нарощування експортних можливостей економіки району. 4. Позиціонування району як логістичного центру регіонального й міжнародного значення. 5. Розвиток органічного сільського господарства приміського типу. 6. Використання потенціалу місцевих установ аграрної академічної науки. 7. Підвищення енергоефективності у виробництві, житлово-комунальній, соціальній сферах та у домогосподарствах. 8. Розвиток туристично-рекреаційної сфери, відпочинкових зон при водоймах, сільського зеленого туризму. 9. Розвиток державно-приватного партнерства. 10. Подальший розвиток компаній ІТ-сектору. 11. Активізація потенціалу саморозвитку територіальних громад при децентралізації системи управління та розширення повноважень органів місцевого самоврядування, зміцнення їх фінансового потенціалу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наростання політичної нестабільності в державі. 2. Подальше погіршення інвестиційного клімату. 3. Зростання рівня тіньової економіки. 4. Погіршення ситуації на ринку праці, наростання зовнішньої трудової міграції. 5. Непроведення (гальмування) реформи бюджетної децентралізації. 6. Розбалансування місцевих бюджетів внаслідок непослідовного проведення реформи децентралізації. 7. Активізації карстопровальних процесів. 8. Втрати родючості земель при подальшому недотриманні правил агротехніки. 9. Втрати статусу окремого адміністративного району.

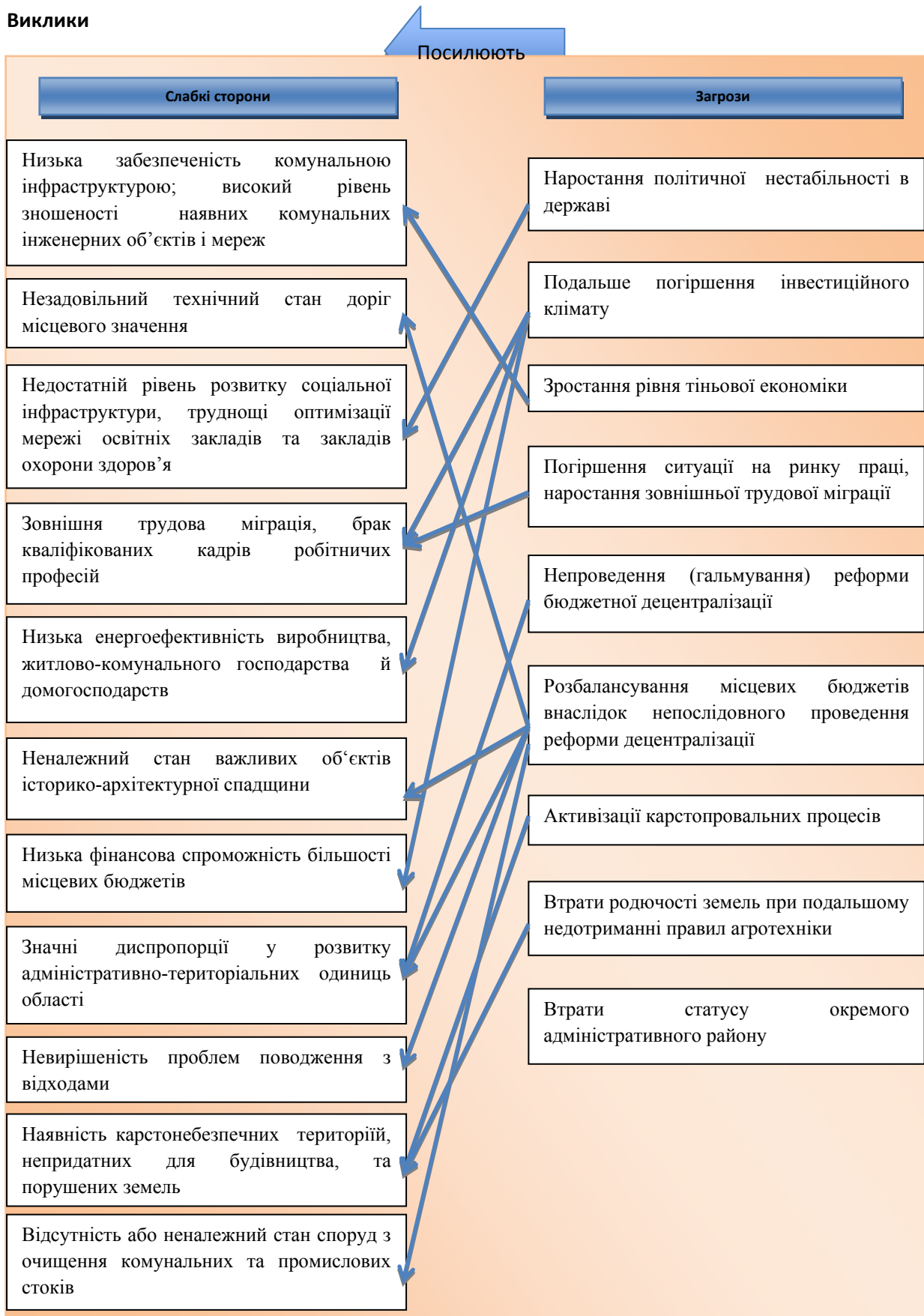
3.2. SWOT-матриця

SWOT-матриця (табл. 6) дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Львівської області. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

SWOT-матриця

Виклики

Ризики

Зменшують

2.3. Порівняльні переваги, виклики та ризики

Порівняльні переваги:

- Сильними сторонами району є його економіко-географічне положення: прилеглисть до території м. Львова, а також комунікативна близькість до кордону з країнами – членами ЄС, зумовлена вигідним транспортно-географічним розташуванням. Територією району проходить 2 панєвропейські транспортні коридори. Мережа автодоріг та залізниць є розвинутою. Прилягає міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького. Все це забезпечує передумови для високого рівня розвитку логістичної діяльності, формування логістичних вузлів регіонального й міжнародного значення.

- Високим є людський потенціал району, чисельність населення якого та його освітній рівень зростають, а демографічна структура поліпшується. В районі менш відчутними є проблеми старіння населення. Район володіє природно-ресурсним потенціалом, сприятливим для сільськогосподарської, промислової, туристично-рекреаційної діяльності.

- Сформований економічний потенціал району з поєднанням низки видів економічної діяльності промислового, сільськогосподарського, транспортно-логістичного характеру, інноваційних сфер (інформаційні технології, наукова діяльність) забезпечує економічну стабільність та подальші перспективи диверсифікованого економічного розвитку. Запорукою цих перспектив є також розвинене підприємницьке середовище, високий рівень ділової та громадської активності в районі.

- Район володіє високою інвестиційною привабливістю, що зумовлено його вигідним економіко-географічним положенням поблизу обласного центру, демографічним й природно-ресурсним потенціалом, низьким рівнем антропогенного забруднення довкілля.

Виклики:

- Необхідність трансформацій в системі адміністративного поділу району, управління на рівні району й територіальних громад, що пов'язане з підвищенням відповідальності органів місцевого самоврядування й мешканців у сфері вирішення питань місцевого значення та завдань щодо зростання

економічного потенціалу й бюджетної спроможності адміністративних одиниць базового рівня та району.

- Подолання проблем на ринку праці, підвищення зацікавленості місцевого населення у працевлаштуванні в межах району, уникнення загроз, які несе зовнішня трудова міграція.

- Активізація формування громадянського суспільства, широке включення мешканців району та його територіальних громад у процеси їх життєдіяльності, подолання рецидивів патерналістських очікувань, сформованих у попередні періоди суспільного розвитку.

- Формування прошарку менеджерів з територіального управління, здатних підвищити рівень управління в системі місцевого самоврядування району, насамперед на рівні територіальних громад, в умовах децентралізації влади.

- Недопущення наростання асиметрії соціально-економічного розвитку територіальних громад району та вирівнювання якості надання основних соціальних послуг мешканцям усіх громад. Ефективна оптимізація мережі освітніх закладів та закладів охорони здоров'я.

- Вирішення завдань з поліпшення стану доріг місцевого значення та транспортної доступності до центрів територіальних громад й між населеними пунктами громад.

- Оздоровлення екологічного стану території району, вирішення проблем каналізування населених пунктів, очищення стічних вод, поводження з відходами, рекультивації земель, збереження їх родючості.

Ризики:

- Загальне погіршення політичної та соціально-економічної ситуації в Україні в умовах нестабільності та військових дій на окремих територіях Донецької й Луганської областей, втрати країною підтримки світової спільноти, наростання політичного популізму й подальшого послаблення державної влади. Як можливий наслідок – зниження інвестиційної привабливості країни, регіону та району, ускладнення доступу до міжнародних програм технічної допомоги й до міжнародних фінансових організацій, зменшення бюджетних надходжень.

- Погіршення становища на ринку праці, подальше зростання зовнішньої трудової міграції, дефіцит кваліфікованих кадрів.
- Розбалансування районного й місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад, сільських, селищних, міських рад району внаслідок непослідовності проведення реформи децентралізації.
- Загострення проблем периферійності територій, віддаленості між владними органами й громадянами при формуванні об'єднаних територіальних громад.
- Імовірність втрати статусу адміністративного району у процесі адміністративно-територіальної реформи й укрупнення адміністративних одиниць субрегіонального рівня в Україні.

2.4. Сценарії розвитку району

У якості сценаріїв розглядаємо послідовність можливих подій та станів територіальної соціально-економічної системи району за певних умов, які формуються під впливом чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Побудова сценаріїв пов'язується з певними припущеннями щодо міри впливу тих чи інших чинників.

Інерційний сценарій. Його суть у припущеннях щодо подальшого розвитку району в структурно-динамічних рамках, які можна прогнозувати виходячи з інерційних змін, без включення додаткових управлінських, інституційних та інших зусиль, механізмів та стимулів.

Базові припущення інерційного сценарію:

- 1) інституційне поле лишається незмінним або змінюється несуттєво, повільно, слабо реагуючи на суспільні процеси і запити;
- 2) ресурсне й бюджетне забезпечення зростає несуттєво, або навіть погіршується у найближчі 2-3 роки під впливом ускладнення політичного й соціально-економічного становища в країні;
- 3) інвестиційна привабливість району лишається на тому ж рівні;
- 4) економічна активність загалом, й малого та середнього бізнесу зокрема, суттєво не поживається.

Основні характеристики інерційного сценарію. Чисельність населення району повільно зростатиме і досягне у 2025 р. 120-121 тис. осіб. У меншій мірі, ніж у інших районах області, проявлятиметься «старіння» населення. Дещо більшою буде частка дітей (вікова група 0-14 років) в віковій структурі населення. Разом з тим, відчуватиметься нестача трудових ресурсів через вплив зовнішньої трудової міграції та кращі умови ринку праці у сусідському обласному центрі.

Показники економічного розвитку зростатимуть хоча й повільними темпами, але вищими від середніх по області. Переважно розвиватиметься транспортно-логістична діяльність, діяльність у сфері аграрно-промислового комплексу, будівельна галузь, торгівля. Можна очікувати зовнішніх інвестиційних вкладень також у нові низько- та середньотехнологічні промислові об'єкти.

Комунальне господарство та комунальна інфраструктура розвиватимуться недостатніми темпами через брак інвестиційних вкладень. Дещо активізується діяльність у сфері благоустрою, поводження з твердими побутовими відходами, вуличного освітлення, ремонту доріг за рахунок використання усіх джерел фінансування мікропроектів.

Розвиватиметься електронне урядування в системі місцевого самоврядування, система надання адміністративних послуг населенню та бізнесу.

Поліпшуватиметься стан об'єктів та оптимізуватиметься мережа комунальних освітніх та медичних закладів.

Оптимістичний сценарій. Його характерними особливостями є орієнтування на кардинальне поліпшення соціально-економічного становища в країні, перехід до нового рівня розвитку громадянського суспільства, включення стимулів активізації використання потенціалу саморозвитку регіонів і територіальних громад.

Базові припущення оптимістичного сценарію:

- 1) завершення антитерористичної операції й повернення усієї території Донецької та Луганської областей у конституційно-правове поле України;
- 2) подолання корупції в країні, ефективне реформування судової системи та силових структур, кардинальне поліпшення інвестиційного клімату;
- 3) відновлення режиму інвестиційних пільг та подолання бюрократичних перепон інвестиційним процесам;
- 4) економічне пожвавлення, виведення економіки з «тіні», значне збільшення бюджетних надходжень, у т.ч. через подолання практики неофіційних виплат заробітних плат;
- 5) розширення внутрішнього ринку країни, адаптування вітчизняного бізнесу до умов діяльності на зовнішніх ринках, зростання й максимальна диверсифікація експорту за усіма світовими ринками;
- 6) завершення адміністративно-територіальної реформи, бюджетна децентралізація, максимальне використання резервів нарощення економічного потенціалу територіальних громад, регіонів та країни в цілому;
- 7) виведення вітчизняного ринку праці на середньоєвропейський рівень, ліквідація разючих диспропорцій в оплаті праці в Україні та європейських країнах, повернення зовнішніх трудових мігрантів.

Основні характеристики оптимістичного сценарію. Внаслідок радикальних системних інституційних змін і змін політичного поля в країні прискорено розвивається економіка, розширюються можливості задоволення матеріальних і соціальних потреб населення. Адміністративно-територіальна реформа сприяє демократизації життя громадян, їх активному включенню у соціально-економічні й політичні процеси, що забезпечує прискорення розвитку громадянського суспільства, активізацію потенціалу саморозвитку територіальних громад, ефективне використання людського й економічного потенціалу усіх територій. Широко реалізуються власні соціально-економічні та природно-ресурсні можливості й конкурентні переваги економіки району.

Зона вільної торгівлі з ЄС, близькість до європейських ринків разом із новою промисловою політикою держави створює підґрунтя для технологічного

переоснащення промисловості, інноваційного розвитку господарства. Поряд з цим, розвиваються традиційні для району виробництва, конкурентоспроможні на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Зростає внутрішнє споживання та експорт насамперед кінцевої продукції обробної промисловості. Здійснюється подальша структурна трансформація господарства, реалізується інноваційний сценарій розвитку промисловості, зростає сектор ІТ, АПК, логістики. Внаслідок притоку внутрішніх і зовнішніх інвестицій створюються нові робочі місця. Зникає безробіття й підвищується життєвий рівень населення району.

Запровадження високоефективних технологій у всіх галузях господарства сприятиме енергоефективності, зниженню матеріаломісткості виробництва й зростанню продуктивності праці. Значне поліпшення спостерігатиметься в екологічній ситуації на території району.

Зростають фінансові можливості місцевих бюджетів, що забезпечує розвиток комунальної, соціальної, транспортної, інженерної, екологічної інфраструктури територіальні громади району. Поліпшується якість та доступність соціальних, адміністративних та інших публічних послуг.

Чисельність населення зростає вищими темпами внаслідок активізації ринку праці в районі та відповідного гальмування зовнішньої міграції.

Песимістичний сценарій розвитку.

Песимістичний сценарій враховує припущення щодо найнесприятливіших політичних й соціально-економічних обставин державного, регіонального та місцевого територіального розвитку.

Базові припущення песимістичного сценарію розвитку:

- 1) втрата довіри та підтримки з боку європейських партнерів та США у зв'язку з відсутністю реальних реформ в Україні, внаслідок внутрішньополітичних змін у цих країнах чи змін глобальної політики;
- 2) ескалація військового конфлікту на сході країни;
- 3) засилля політичного популізму, втрата керованості суспільно-економічними процесами в державі з боку центральної влади;

- 4) провал реформи децентралізації, розбалансування принципів централізації та децентралізації в системі публічного управління;
- 5) погіршення інвестиційного клімату;
- 6) засилля тіньової економіки, зниження бюджетної спроможності;
- 7) збереження високого рівня корупції в інститутах державного управління, місцевого самоврядування;
- 8) стагнація економіки, зниження обсягів виробництва, наростання безробіття;
- 9) наростає зовнішня міграція, включаючи трудову;
- 10) демографічні процеси характеризуються гіршими від прогнозних тенденціями;
- 11) продовжує занепадати соціальна й комунальна інфраструктура.

Основні характеристики песимістичного сценарію розвитку. Сценарій розвивається внаслідок негативних зовнішньополітичних змін та дестабілізації внутрішньополітичного становища в Україні, послаблення державоцентричних процесів, послаблення керованості в системі державного управління.

Непослідовне, половинчате впровадження в країні задекларованих реформ: адміністративно-територіального устрою й децентралізації влади, податкової, бюджетної тощо у прогнозний період несе загрози навіть інерційному сценарію розвитку району.

За такого розвитку подій стає неможливим вирішувати завдання соціально-економічного розвитку району. Виникає потреба концентрації зусиль та ресурсів для вирішення найнагальніших завдань збереження життєдіяльності територіальних громад району й соціального захисту населення.

Реалізація цього сценарію передбачає вирішення окремих локальних господарських та соціальних завдань. Швидкого вирішення потребуватимуть завдання скорочення соціальних видатків, оптимізації мережі закладів освіти, охорони здоров'я, управлінських видатків тощо.

Виходячи з оцінки наявних тенденцій розвитку політичної та соціально-економічної ситуації в країні схиляємося до імовірності змішаного сценарію розвитку району на період до 2025 р. Він поєднуватиме елементи інерційного

та оптимістичного сценаріїв. На цій основі було обрано пропоновані нижче стратегічні й операційні цілі, здатні у довгостроковій перспективі забезпечувати досягнення реалістичних результатів соціально-економічного розвитку району.

3. Стратегічні та операційні цілі розвитку

Стратегічні пріоритети розвитку:

Стратегічна мета

Пустомитівщина – край комфортного проживання громадсько активних, духовно багатих людей, які повсякденною працею прикрашають свою землю.

Стратегічне бачення

Пустомитівщина – район всебічного економічного зростання, розвинутої соціальної сфери, духовного багатства й патріотизму мешканців, високої якості життя й екологічного благополуччя.

Стратегічні та операційні цілі розвитку:

Стратегічна ціль 1	Стратегічна ціль 2	Стратегічна ціль 3	Стратегічна ціль 4	Стратегічна ціль 5
Ефективна економіка	Нова якість життя громад	Висока духовність	Розвиток людського потенціалу	Чисте довкілля

Визначені стратегічні цілі реалізовуватимуться через відповідні операційні цілі та завдання з їх досягнення (табл. 7). Зазначимо, що цілі та завдання формулювалися не виходячи за рамки можливого впливу влад, суб'єктів господарювання та мешканців району на їх досягнення й реалізацію.

Таблиця 7

Структура цілей та завдань Стратегії розвитку Пустомитівського району на період до 2025 року

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Ефективна економіка	1.1. Залучення інвестицій	1.1.1. Підготовка інвестиційних пропозицій великому бізнесу
		1.1.2. Підготовка пропозицій на конкурси мікропроектів, грантових пропозицій
		1.1.3. Розроблення програми маркетингу району та його інвестиційна промоція
		1.1.4. Виділення бюджетних коштів на співфінансування проектів місцевого розвитку
	1.2. Формування сприятливого бізнес-середовища	1.2.1. Розвиток партнерства між бізнесом, владою та громадами
		1.2.2. Сприяння формуванню територіальних господарських кластерів
		1.2.3. Владна підтримка бізнес-ініціатив, сприяння у проходженні дозвільних процедур, погоджень, реєстрацій тощо
		1.2.4. Залучення суб'єктів бізнес-середовища до участі в місцевих і регіональних ярмарках, виставках
		1.2.5. Розробка, оновлення схем територіального планування, відображення у них перспектив та потреб бізнесу
	1.3. Підтримка малого бізнесу	1.3.1. Сприяння в оренді приміщень суб'єктам малого підприємництва (СМП), надання пільг щодо оренди приміщень СМП, які здійснюють соціально значиму діяльність
		1.3.2. Залучення СМП району до участі в місцевих та обласних програмах енергоефективності, виконання мікропроектів, грантових програм тощо
		1.3.3. Інформаційна підтримка діяльності малого бізнесу через веб-сайт РДА
		1.3.4. Розширення та вдосконалення дозвільної системи, створення центрів надання адміністративних послуг в об'єднаних територіальних громадах району
		1.3.5. Організація проведення районних форумів партнерства влади та бізнесу

		1.3.6. Впровадження механізмів фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу	
		1.3.7. Розвиток сільської кооперації	
2. Нова якість життя громад	2.1. Вдосконалення управління територіальним розвитком	2.1.1. Формування нової системи адміністративних одиниць – об'єднаних територіальних громад	
		2.1.2. Реорганізація системи місцевого самоврядування в районі, оптимізація розподілу повноважень між районним та базовим рівнями місцевого самоврядування	
		2.1.3. Вирішення завдань кадрового забезпечення діяльності органів управління громадами	
		2.1.4. Розроблення актуальної районної схеми планування території, схем планування територій об'єднаних громад, генеральних планів населених пунктів	
		2.1.5. Сприяння створенню та реєстрації органів самоорганізації населення, громадських ініціатив, об'єднань тощо	
		2.1.6. Надання якісних та доступних адміністративних послуг	
		2.2. Підвищення стандартів проживання й життєдіяльності мешканців	2.2.1. Формування якісної соціальної інфраструктури
	2.2.2. Поліпшення стану дорожньої мережі та забезпечення якісної транспортної доступності у межах громад, між громадами та районним центром		
	2.2.3. Розбудова комунальної інфраструктури		
	2.2.4. Благоустрій населених пунктів		
	2.2.5. Вирішення проблем поводження з твердими побутовими відходами		
	3. Висока духовність	3.1. Задоволення релігійних потреб громадян, релігійна злагода	3.1.1. Сприяння діяльності релігійних громад
			3.1.2. Допомога в утриманні, реконструкції, ремонті культових споруд

		3.1.3. Недопущення/врегулювання міжконфесійних та інших релігійних конфліктів
		3.1.4. Проведення заходів до релігійних свят
	3.2. Збереження і розвиток духовної та культурної спадщини	3.2.1. Збереження матеріальних пам'ятників та духовних пам'яток народу
		3.2.2. Розвиток духовного та культурного надбання – народних традицій, мистецтва
		3.2.3. Організація фестивалів, оглядів, конкурсів народного мистецтва
		3.2.4. Організація проведення історико-етнографічних і археологічних досліджень
		3.2.5. Розвиток музейної справи
		3.2.6. Створення інформаційної бази «Духовна культура та мистецтво краю», доступної на веб-сайті районної ради
	3.3. Формування патріотичних переконань	3.3.1. Популяризація історико-культурної спадщини держави та краю у ЗМІ
		3.3.2. Організація історичних досліджень національно-визвольних змагань на теренах краю, долучення до досліджень учнівської молоді
		3.3.3. Проведення зустрічей молоді з борцями за волю України, захисниками Вітчизни у наш час, відомими людьми краю та області
		3.3.5. Організація святкувань знаменних і пам'ятних дат у житті краю, його міст і сіл.
4. Розвиток людського потенціалу	4.1. Загальнодоступне дитяче дошкільне виховання	4.1.1. Будівництво, реконструкція та ремонт дитячих дошкільних закладів
		4.1.2. Повне забезпечення потреб у дитячих дошкільних закладах, ліквідація черг у дитячі садки
		4.1.3. Оновлення матеріально-технічної бази дитячих садків
	4.2. Висока якість освіти	4.2.1. Розвиток мережі закладів освіти, забезпечення рівного доступу до якісної освіти
		4.2.2. Повне задоволення потреб у шкільних автобусах

		4.2.3. Уникнення двохзмінного навчання
		4.2.4. Оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти, їх комп'ютеризація, лабораторне обладнання
		4.2.5. Вдосконалення профільного навчання, збільшення кількості класів з поглибленим вивченням предметів
		4.2.6. Стимулювання провідних працівників освіти, щорічна організація конкурсів «Кращий вчитель»
	4.3. Сучасна молодіжна та сімейна політика	4.3.1. Запобігання дитячій бездоглядності, захист дітей, які виховуються у неблагополучних сім'ях
		4.3.2. Соціальний супровід сімей в складних життєвих обставинах
		4.3.3. Сприяння молоді у вирішенні житлових питань
		4.3.4. Організація дозвілля молоді
		4.3.5. Проведення сімейних мистецьких, спортивних заходів
	4.4. Профілактика захворювань та якісні медичні послуги	4.4.1. Популяризація здорового способу життя
		4.4.2. Формування системи запобігання й профілактики захворювань
		4.4.3. Вдосконалення мережі установ і закладів охорони здоров'я, їх матеріально-технічне забезпечення
		4.4.4. Розвиток сімейної медицини
	4.5. Фізична культура та спорт	4.5.1. Активізація спортивно-масової роботи у школах, громадах
		4.5.2. Розвиток матеріально-технічної бази спорту, розширення мережі спортивних споруд і майданчиків
		4.5.3. Підтримка дитячо-юнацьких спортивних шкіл
		4.5.4. Створення нових спортивних клубів
		4.5.5. Проведення щорічних Спартакіад району з найбільш популярних видів спорту
		4.5.6. Проведення щорічних конкурсів «Кращий спортсмен району», «Кращий тренер»

	4.6. Соціальна захищеність населення	4.6.1. Розширення адресної соціальної допомоги мешканцям
		4.6.2. Створення закладу для громадського утримання осіб похилого віку, які втратили родинну опіку
		4.6.3. Створення закладу для громадського утримання важкохворих (хоспісу)
		4.6.4. Створення умов людям з обмеженими фізичними можливостями для безперешкодного доступу до об'єктів соціальної інфраструктури
5. Чисте довкілля	5.1. Поліпшення екологічного стану земель та ландшафтів	5.1.1. Організація екологічного та аротехнічного моніторингу земель
		5.1.2. Рекультивація порушених земель
		5.1.3. Розширення площі зелених насаджень, озеленення населених пунктів
		5.1.4. Збільшення лісистості території за рахунок техногенно порушених земель, малопродуктивних у сільськогосподарському використанні угідь
	5.2. Вирішення проблем поводження з відходами	5.2.1. Організація роздільного збору твердих побутових відходів (ТПВ)
		5.2.2. Будівництво спеціально обладнаного полігону для зберігання ТПВ
		5.2.3. Рекультивація місць неорганізованого зберігання ТПВ
		5.2.4. Залучення бізнес-структур до переробки відходів
	5.3. Забезпечення чистоти водного басейну	5.3.1. Припинення скидання забруднених стічних вод без нормативного очищення
		5.3.2. Ремонт та налагодження ефективної роботи наявних систем очищення стічних вод
		5.3.3. Будівництво нових комунальних систем каналізації та очищення стічних вод

